

หลักสูตรฯ 2551 วัดผลการเรียนรู้อย่างไร

คุณิต หังเสวก

ศึกษานิเทศก์ สพท.นครปฐม เขต 1

ระหว่างวันที่ 16-20 พฤศจิกายน 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดการอบรมวิทยากรระดับเขตพื้นที่ในเรื่องของการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อมาดำเนินการขับเคลื่อนโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2552 สำหรับเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 มีโรงเรียนที่ต้องใช้หลักสูตรใหม่ทั้งหมด 39 โรงเรียน

ผู้เขียนเป็นคนหนึ่งที่ได้เข้ารับการอบรมและฝึกปฏิบัติในฐานะที่รับผิดชอบงานวัดและประเมินผล จึงขอถ่ายทอดภาพกว้าง ๆ ในเรื่องของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ2551 อย่างไรก็ตามเอกสารยังคงใช้คำว่า “ร่าง” ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอีกหรือไม่ ก็ขอนำเสนอไว้เพื่อเป็นความรู้เบื้องต้นเป็นประเด็น ดังนี้

1.เปรียบเทียบเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลักสูตรฯ2544 กับหลักสูตร 2551

ประเด็น	หลักสูตรฯ 2544	หลักสูตรฯ 2551
1.การวัดและประเมินผล	วัดตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
2.ระดับการประเมิน	วัดผล 3 ระดับ คือ - ระดับชั้นเรียน - ระดับสถานศึกษา - ระดับชาติ	วัดผล 3 ระดับ คือ - ระดับชั้นเรียน - ระดับสถานศึกษา - ระดับเขตพื้นที่ - ระดับชาติ
3.เกณฑ์การผ่าน/จบ	สพฐ.กำหนดบางส่วน ส่วนที่เหลือสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด	สพฐ.กำหนดเกณฑ์แกนกลางเป็นข้อกำหนด

2. หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตร ฯ 2551

ส่วนของหลักการเน้นในเรื่องของกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนใช้ในการตัดสินผลการเรียน

การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Formative assessment) เป็นการประเมินที่ควรเกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวันเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยที่ต้องปรับปรุง ส่วนการนำผลมาตัดสิน (Summative assessment) ใช้เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้หรือจบรายวิชา

3. องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตร ฯ 2551

องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ยังคงเป็น 4 ด้านเหมือนหลักสูตร ฯ 2544 คือ

1. การประเมินตามรายกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

แต่เพิ่มรายละเอียดปลีกย่อยคือการประเมินรายวิชา/รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่เดิม (หลักสูตร ฯ 2544) ต้องประเมินผลการเรียนรู้ทุกข้อและต้องผ่านทุกข้อ แต่ในหลักสูตร ฯ 2551 ต้องประเมินตัวชี้วัดรายปีทุกตัวและผ่านตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของแต่ละรายวิชา การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์กำหนดได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ข้อ คือ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์ สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ

คุณลักษณะดังกล่าวเป็นข้อบังคับกับสถานศึกษาอาจเพิ่มเติมได้ตามความต้องการของตน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ยังคงในเรื่องของการแนะแนว และกิจกรรมนักเรียนไว้ ส่วนที่เพิ่มเติมและเป็นข้อกำหนดให้ปฏิบัติและวัดผลด้วยคือกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ที่กำหนดให้จัดสรรเวลาในการปฏิบัติ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี	จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง

4.เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เกณฑ์การวัดและประเมินผลกรเรียนรู้ในแนวปฏิบัติไม่มีความแตกต่างกัน แต่หลักสูตรแกนกลางระบรายละเอียดยสำคัญ ๆ ไว้ให้เป็นแนวปฏิบัติมากขึ้นกว่าเดิม ขอนำเสนอ โดยแบ่งเป็นระดับการศึกษา ดังนี้

1.ระดับประถมศึกษา

1.1การตัดสินผลการเรียน ให้สถานศึกษากำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

- 1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- 2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัดและผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- 4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินและมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในการอ่าน คิดวิเคราะห์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2การให้ระดับผลการเรียน การให้ระดับผลการเรียนระดับประถมศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหลายวิธี เช่น ให้เป็นระดับ (8 ระดับ) หรือระดับคุณภาพปฏิบัติของผู้เรียนเป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญที่สะท้อนมาตรฐาน

1.3การเลื่อนชั้น ใช้แนวทางเดียวกับการตัดสินผลการเรียน

1.4การเรียนซ้ำชั้น ในหลักสูตรฯ2551 กำหนดว่าหากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้เรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง สถานศึกษาอาจใช้ดุลยพินิจให้เลื่อนชั้นได้ หากพิจารณาเห็นว่า

- 1)ผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 อันเนื่องมาจากสาเหตุจำเป็น หรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบ
- 2)ผู้เรียนผ่านมาตรฐานและตัวชี้วัดไม่ถึงเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในแต่ละรายวิชาและเห็นว่าสามารถสอนซ่อมเสริมได้ในปีการศึกษาถัดไปและมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

3) ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีผลการประเมินกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีผลการประเมินกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษาฯ อยู่ในเกณฑ์ผ่าน

1.5 การสอนซ่อมเสริม ให้ถือว่าการสอนซ่อมเสริมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการสอนที่นอกเหนือจากแผนการจัดการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนด

1.6 การจบระดับประถมศึกษา

1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติม ตามโครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐานผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2. ระดับมัธยมศึกษา

2.1 การตัดสินผลการเรียน การตัดสินผลการเรียนในระดับมัศึกษามีการตัดสินในหลายลักษณะคือ การผ่านรายวิชากำหนดเป็นภาคเรียน การเลื่อนชั้นปีกำหนดเป็นปีการศึกษาและการจบระดับชั้นกำหนดเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรฯ มีดังนี้

1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

2) ผู้เรียนต้องเรียนได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัดและผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินและมีผลการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.2 การให้ระดับผลการเรียน ในการตัดสินเพื่อให้ได้ระดับผลการเรียนรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

รายวิชาที่จะนับหน่วยกิตได้จะต้องได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

2.3 การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วย โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต

3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.4 การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วย และรายวิชาเพิ่มเติม ตามที่สถานศึกษากำหนด

2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

นอกเหนือจากหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้ว การวัดและประเมินผลในระดับมัธยมศึกษา ยังมีรายละเอียดที่ขอเสนอเป็นหัวข้อให้ทราบเบื้องต้นคือ

1. ผลการเรียนรู้ที่มีเงื่อนไข ได้แก่ “มส” “ร” “ผ” และ “มผ”
2. การเปลี่ยนผลการเรียน “0”
3. การเปลี่ยนผลการเรียน “ร”
4. การเปลี่ยนผลการเรียน “มส”
5. การเปลี่ยนผลการเรียน “มผ”
6. การเลื่อนชั้น
7. การเรียนซ้ำชั้น
8. การสอนซ่อมเสริม

5. การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้จากสถานศึกษาได้ในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษา และขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การศึกษาโดยครอบครัว

ในเรื่องของการถ่ายโอนมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ควรศึกษาเอกสารเพิ่มเติม

6. เอกสารหลักฐานการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 6.1 เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ได้แก่
 - 1) ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ (ปพ.1)
 - 2) ประกาศนียบัตร (ปพ.2)
 - 3) แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.3)
- 6.2 เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด ได้แก่
 - 1) แบบบันทึกผลการเรียนประจำวิชา
 - 2) แบบรายงานประจำตัวนักเรียน
 - 3) ระเบียบสะสม

7.ภารกิจเบื้องต้นของสถานศึกษาในเรื่องงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ภารกิจหลักที่ต้องเร่งทำคือ การจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา โดยโครงสร้างของระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาควรประกอบด้วย

- ปก
- คำนำ
- สารบัญ

ตอนที่ 1 ระเบียบสถานศึกษาว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ส่วนแรก	ประกาศการใช้ระเบียบ
หมวดที่ 1	หลักการวัดและประเมินผลการเรียน
หมวดที่ 2	วิธีการวัดและประเมินผลการเรียน
หมวดที่ 3	เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน
หมวดที่ 4	การเทียบโอนผลการเรียน
หมวดที่ 5	เอกสารหลักฐานการศึกษา
หมวดที่ 6	บทเฉพาะกาล

ตอนที่ 2 คำอธิบายระเบียบสถานศึกษาว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตอนที่ 3 อื่น ๆ (ถ้ามี)

- เอกสารหลักฐานที่สถานศึกษาต้องจัดทำ หรือตัวอย่าง
- ระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง

ในเบื้องต้นขอเสนอประเด็นกว้าง ๆ ให้แก่ศึกษานิเทศก์ โรงเรียนที่เกี่ยวข้องได้ศึกษา เตรียมการ
ตรวจสอบ หรือปรับแนวทางระเบียบเดิมให้สอดคล้องกับหลักสูตรฯ2551 ในโอกาสต่อไปคงได้
จัดทำหรือหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อนำสู่การปฏิบัติต่อไป

